Obyčeje výroční.

Val každý duch Hospodina
i Ježíše, jeho syna:
odbila čtvrtá hodina.

Vstávej, vstávej, duše věrná,
a poklekni na kolena,
vzývej Boha Hospodina.

Alešova kresba k národní písni.

Nový rok.

Co se dělá o nový rok, dělá se celý rok. (Původně asi žert, celý rok – nový). Kdo má na nový rok peníze, bude je mít po celý rok.
Občané vystřelují si toho dne

napsal na dvéře počáteční písmena jmen sv. králův.

Jako o štědrém dnu, tak i na tři krále hledí děvčata vyzvědět, kdo jim usouzen. Hledí vyčísti to sléváním olova. Olovo roztaví se při dříví, kterým si děvče o štědrém dnu prorokovalo, dostane-li se za mládence či za vdovce. Roztavené olovo vlije se do vody svěcené. Dle toho, co se ulije, hádají děvušky, za koho se dostanou. Ulije-li se děvčeti šídlo, prorokuje si, že dostane ševce a p., ulije-li se kříž, zemře do roka. Ale aby se příliš netrápila, těší ji někteří, že snad se dostane k panu faráři za kuchařku.

Při určování věcí ulitých jest hodná porce fantasie nutna.

I u nás dosud chodí hoši přistrojení za „krále" po domech. Jeden „král" očerněn bývá sazemi.

„Králi" zpívají:

My tři krále, my deme k vám,
štěstí, zdraví, (~~mnohá~~) vinšujem vám.
Štěstí, zdraví, mnohá léta,
my jsme k vám přišli z daleka.

Z daleka je cesta naše,
Do Betléma mysl naše.
Do Betléma pospícháme,
ešte peněz málo máme.

Nyní obrátí se „bílí králi" k černému, který za nima stojí, slovy:

Co pak ty tam, černej, v zadu,
vystrkuješ na nás bradů?

„Mouřenín" odpovídá:
A já černej vystupuju,
novej rok já vám vinšuju.

Bílý:
Jaká je toho příčina,
že je tvá tvář vopálená.

Černý:
Slunce je toho příčina,
že je moje tvář vopálená.

Bílý:
Kdybys byl na slunce nechodil
byl by si se nevopálil

Černý:
Slunce je drahý kamení,
pro Kristovo narození.

Všichni:
Amen, amen, aleluja,
buďiž Bohu čest a chvála.

M. Suchochlebová.

Jiná koleda toho druhu jest:

My tři králi, my jdeme k vám,
štěstí, zdraví vinšujem vám.

Štěstí, zdraví, dlouhá léta —
my jsme k vám přišli z daleka.

„Daleko-li cesta vaše?"
„Do Betléma mysl naše.

„Co ty černej, ty tam vzadu,
vystrkuješ na nás bradu?"

Já svou bradu vystrkuju,
a Nový rok všem vinšuju.

Slunce je toho příčina,
že je má tvář opálena.

„Kdybys na slunce nechodil,
nebyl bys se tak opálil."

Slunce je drahé kamení
od Kristova narození.

Půjě, Josefe, půjě plínčičky,
ať zavinem to maličky.

Maličky jsme zavinuli,
do jesliček položili.

Herodes král z okna kouká,
vidí tři krále z daleka.

Protrh se Josef ze spaní,
pojal dětátko s Marií.

Utíkal s ním do Egypta,
do toho slavného města.

Kde Maria přebývala,
nad tím domem hvězda stála.

Přebývejte s Kristem Pánem
až na věky věkův. Amen.

Čech, jak nevymrzne, nic po něm!

Zdeňka Dykastová.

Hromnic

2. února připadá svátek Očišťovaní panny Marie. V ten den světí se v kostele svíce. Ty pak se chovají v domácnostech a rozžehují se při bouřkách. Tam prý hrom neuhodí, kde „hromnička" hoří. —

Je-li na Hromnice sníh a vítr, není jaro příliš daleko.

O Hromnicích musí skřivánek vrznout, i kdyby měl zmrznout.

Jak dlouho skřivánek před Hromnicemi zpívá, tak dlouho po nich se neozývá.

Přejdou Hromnice, konec sanice.

Rudolf Klouček.

Sv. Blažeje.

Svátek sv. Blažeje připadá na 3. února. Toho dne ráno při mši žehná kněz na přímluvu sv. Blažeje krk, aby nebolel. Dává při tom dvě rozžehnuté, křížem přeložené svíce pod bradu.

Sv. Doroty.

Na den sv. Doroty (6. února) chodíval za starých časů průvod po vsi, skládající se z krále, kata, biřice a Dorotky. Zpívali při tom píseň o umučení sv. Doroty, kterou ukončili:

Dorotko, panenko svatá,
pro Kristovo jméno sťatá,
my tě ctíme, velebíme.
Pana Krista s tebou ctíme.

MASOPUST.

Není veselejší doby než masopustu. V žádné jiné době neodbývá se tolik veselostí, tolik zábav.

Nejveselejšími jsou však konce či tak zvané „bláznivé dny."

Někde počíná „bláznění" již poslední neděli v masopustě, jinde teprve pondělím.

Několik dní před dny bláznivými pozorovali možno nezbytelný ruch mezi vesničkou chasou.

Chasa opatřuje, zhotoví a upravuje obleky — na maškarády. V úterý ráno divná společnost schází se v hospodě. Nejvíce tu bývá židů, jimž věru ani polský žid nevyrovná se — tak jsou „podařeni;" dále procházejí se tu strakoši, svěšení proužky barevného papíru, kaufři, medvědi a medvědáři, smrti, báby s nůšemi i s dělnivba i Slovačka, drotar a Turek objeví se.

Muzika již na vrácnou společnost čeká. Již jsou všickni pohromadě. Muzika spustí — a běd nastává ves. Celý průvod hne se ku předu. „Maškarady dělají své dílo." Ten vyskakuje, ten výská, ten pronásleduje rudnějící páry kluky. Maškary chodí s muzikou od stavení k stavení. Všady muzika zahraje koreček, maškary zatančí s hospodyní a dívčinami domácími.

Hospodyně za to podaruje maškary vejci, uzeninou, koblihami, ba i obilím — a průvod jde dál. Mnozí horliví sběratelé záhy obtížení jsou věcmi přerozmanitými. Obdržené věci jsou majetkem společným, pouze koblihy náležejí,

jednotlivcům.
Po obchůzce vrací se průvod do hospody. Tam odhadují se přinesené věci, prodají se a peněz užije se k společné pitce.
Do hospody brzy po maškarách dostavují se děvčata. Do tance ovšem děvušky naše nikdy nutiti se ~~d~~ nedají a bývá výjimky dosti vzácnou, že nesůčasní se někdy některé děvče muziky; však poslední muziky v masopustě nevynechá jistě žádné. Co by si kdo o něm pomyslil? Děvčata vesnická mají totiž při všech muzikách bezplatný vstup, muzikantům platí jen chasníci. Však o masopustě je jinak. O masopustě platí děvčata. Sotva rozsvítilo se, počnou mládenci, kteří již mumraje odložili, vodit tanečnice své k stolku, na němž jest talíř a sklenička sladké kořalky. Každé děvče napije se, položí na talíř svůj peníz a tanečník její ji „provede."
Pravidlem dávají děvčata po zlatníku, často i ta nejchudší, aby „se nezahodila." Kdo nikdy k muzice třeba vůbec ani do hospody nechodí, o masopustě přijde jistě. O masopustě poskočí si i babky, které při jiných muzikách jen u kamen přemílaje místní kroniku.
Čím déle trvá zábava, tím veselejší je rej. V přestavkách krouží děvčata v kruhu a zpívají různé písně. Zábava trvá nezřídka do rána. Děvčata nestěžují si nikdy, že je nožičky od tance bolí a „pořádný mládenec má vydržet v jednom kuse tři dni a tři noce tancovat." Tak alespoň tvrdí ti dědouškové

co si u kamen hoví.
Oni to dokázali! Tehdy ovšem bylo ještě všecko jiné. Kdež ten křížek kdyby byl mím, koukala by nynější mládež, co by ještě dokázali, viděla by chasa, jak má se masopust slavit! A mnohý dědoušek, aby dodal slovům svým důrazu, zapomíná, že má na zádech hezkou řádku křížkův — ech, vždyť je masopust a co chvíli viděti šedého staříka, jak se svou „bábou" krouží v kole. Dlouho ovšem nevydrží, ale přece chlubí se, jak jim to ještě šlo „od fleku."
Děvčata dávají svým hochům „na cvočky," že s nimi po celý rok tancovali — a aby tancovali s nimi zas.
Dva dni celé tancuje chasa. Nemůže se jaksi toho tance nasytit. Věru, že mnohá z propocených děvušek přála by si, aby nebylo tance konce. Ale všecko na světě má konec. Už zaznívají písničky na rozloučenou.... Slyšíte!

Masopuste dupavej,
však už je tě kus malej
Tři děvečky máme,
komu my je dáme?
Jednu dáme šafáři,
druhou dáme rychtáři,
třetí si necháme.
Až ta třetí vzroste,
ať si ji veme, kdo chce;
třeba starej slouha,
co troubívá zdlouha.

Písnička ta ovšem mohla by pozlobit mnohé děvčatko, které také ještě ten masopust se nevdalo. Ale naše děvušky nejsou tak nedůtklivy — a nezlobí se ani, když za chvíli zanotují chlapci:

Už je toho masopustu na mále,
komu my ty starý panny prodáme;
prodáme je do Trašivý židovi,
dá nám za ně tři polínky bukový.

Druhdy masopust pohřbíval se. Chasníci s velikou slávou nesli mládence na nosítkách, byl-li sníh, zahrabali ho třeba do sněhu.

I kohout stínával se na konci masopustu. Kohout přinesen byl před hospodu. Tam přičten ortel smrti i kohoutova poslední vůle, ve které ladačím, na známé osoby bylo pamatováno. Posléze „kat" mající zavázané oči stál kohouta.

Masopust slavně dokonal. Mnohý polibuje si, že je tomu blázněni konec, jiní a jiné zas vzdychnou a duší kmitne jim „bezbožné" přání, aby zas byl tu masopust nový. —

F. Pavlovská.

Sv. Matěje.

24. února.

Na sv. Matěje před východem slunce nahý člověk nosí po sadě v ošitce žitnou mouku. Moukou tou potírá stromy, by nesly hodně ovoce. Někde ras obíhají třikát kolem zahrady a kůči.

Na sv. Matěje,
kudy hlas můj obejde —

všady dost ovoce bude.

Také nosívají při obíhání tom v náručí chlapce a volají:

Na sv. Matěje,
nesu, nesu pachole,
kady obejdu,
dost ovoce bude.

Jinde třesou před východem slunce v zahradách ovocnými stromy a říkají:

Dnes je svatého Matěje.
Kudy se můj hlas rozleje,
ať všude ovoce hojně je!
Pán Bůh rač nám dáti,
abychom měli co trhati:
jablka, hrušky, kadlátka,
ať je toho plná zahrádka!

F. Mágr.

POPELEC.

Uběhl masopust a nastává doba smutku - doba kajícná. Půst počíná vždy středou kterou zveme popeleční (škaredou). V ten den po mši sv. kněz v kostele maže na čele znamení kříže věřícím popelem, při připomínaje jim poslední konce života.

R. Mikešová.

Půst.

Radost se smutkem se střídá. Za nejveselejší době pro masopustní příchází smutná doba – půst.

Půst za stara zachovával se velmi přísně. Ve středu a v pátek dvakrát nesnídalo se, o poledne jedl se jen kousek chleba, teprve večer jedlo se „jak se patří.“

„Na“ křižovou cestu v pátek chodí lid dosud pilně, ve středu chodí se na „litanie.“

Dvakrát i ty veselé přísátky bravaly na sebe v postě znak varný. V pátek před poledním modlívaly se přádelny celý růženec. Hospodáři předčítával. Ani světská písnička neměla val. Ani světská písnička neměla v postě při přísátkách zazněk, zpívaly se jen zvané „nábožné.“

Maso bývá na stole našich venkovanů vždycky vzácností, proto v zimě bývá častěji kousek té vepřoviny. V postě nejí se maso ve středu, v pátek a v sobotu.

M. Šafrová.

Únor - úmor

O tuhých mrazích na počátku nebo na konci tohoto měsíce říká se:

Ztrhne-li rohem,
šlehne ocasem

Rovněž říkají o mrazech tohoto měsíce
Únor — úmor!
Kdyby mohl,
umořil by v krávě tele
a v kobyle hříbě.

K. Švácha.

Březen.

O půl noci 1. března vstávají dívky z postele a říkají:

Březne, milý březne,
ukaž ty mně ve sně,
za koho se vdám —
ať ho uhlídám.

Pak zase uleknou, důvěřujíce, že zjeví se jim usouzen.

Březnovým sněhem děvčata se myjí, neboť:

Březnový sníh
zbavuje pih.

Podléšku kdo v lese poprvé spatří, utrhne ji rukou, ovinutou bílým šátkem, potře si třikrát jejím květem oči a třikrát říká:

Podlíška, podlíška, podlíška!
Tebe nebolejí očička,
ale mne očička bolí,
kéž se mi brzíčko zhojí.

A. Bechyňová.

Řehoře.

Na sv. Řehoře chodívali žáci po dvou
po domech. Zpívali:

Učitele velkýho,
Řehoře svatýho
dnes mi žáci svátek máme,
máme radost z toho.

Kdo své dítky miluje,
vede je k dobrému,
pilně posílá do školy,
ať se učí tomu.

Řehoře svatýho,
učitele velkýho
dnes mi žáci svátek máme,
radujem se z toho.

Ach ty matko milá,
dej nám svého syna
ať se učí v mladosti
ať tomu přivyká.

Esli žáčka nemáte,
na papír nám dejte,
jedním grošem nebo dvouma
ještě neschudnete.

Esli nic nedáte,
velkou škodu pozná te,
všechny hrnce potlučeme,
a vařečky polámeme.

kde jen jaký máte.
Máte-li je v peci,
roztlučem je přeci,
železnejma vidlicema
železnou šavlicí.

Konec zní také:

My žáčkové malí
rádi bysme brali
po jablíčku, po voříšku
kdybyste nám dali.

Esli nám nedáte,
tak se podíváte.
Všecky hrnce vám potlučem,
co v polici máte.

A. Týglová.

Přiletělo jaro z daleka,
a všude plno touhy,
neb přestála sa přívoda
jen sen - však dlouhý - dlouhý.
Hálek.

Konečně upustila žezlo sa stará, bílá
královna Zima, a vyrval jí ho jinoch
svěží, ovenčený rastolestmi zelenými,
květy pestrými a kolébající se v li-
bozvučných zpěvech — Jaro.
Ach, to toužebně očekávané jaro je tu!

„Každá babička stará
je rada,
když je z jara,"

pěje národní píseň: ale nejen
stáří i mladí a zvláště my
děti se z nového jara radujeme.
Vždyť očekává nás již zelený
luh, na kterémž budeme skotačiti, hráti si a zpívati! Luka,
pole, sady ba i ty ponuré háje a
lesy odívají se světlezeleným šatem,
a brzy zaskvějí se ovocné
stromy nádherným květem.
Ptáčky, dříve přikrytě
ledovou korou, vesele nyní
bublají, vinouce se štabnatou

lučinou. Volšinách, zahradách — ba všude rozléhá se veselý zpěv ptactva, který valně přispívá k povznášející, veselé náladě člověka. Člověk se tedy raduje a připomíná si v tuto dobu vzkříšení přírody i Spasitelovo, a odevšad slyšeti jest velebné:
vzmrtvýchvstání
„Alleluja."

František Kozel.

ÚVOD.

V březnu nebo na počátku dubna míváji mnozí hasiči horké chvilky. Slovo odvod či asent nepříliš lahodí uchu naší chasy. Vždyť hasiči naší pra-

vidlem vrací se od odvodu s
cedulkami. A ta cedulička,
ten (nepravý) nepatrný pa-
pírek mnoho znamená.
Znamená, že náš chasník
jen do podzimka smí ještě
býti u svých potom jde
na tři, na dlouhá tři
léta „na vojnu" sloužit
císaři.
Kolik tu slzí proleje sta-
rostlivá matka, kolik slzí
vyvedí modrooká či černooká
Anička či Fanynka? A
chlapcům taky není do
smíchu. Mnohý s chutí
by si zaplakal, kdyby
nestyděl se kámarádův.
A tak musí stavět se vese-
lým, hodně veselým,
třeba bylo mu úzko.
Chasa jdoucí k odvodu
míváť ve dnech odvod-
ních prázdno. Nikdo
nenutí rekruty k práci,
proto mládenci pijí
jen a zpívají. A cestou
vedoucí k místu, kde
odvádějí se, rozléhá se:

Ráno, ráno, raníčko,
dřív než vyjde sluníčko,
sluníčko již vychází.

má milá se prochází.
Prochází se po rynku,
nese kockům novinku;
to novinku takovou,
že na vojnu vorbujou.
Dyž vorbujou, budou brát,
škoda kocků na stokrát.
Ešče mě matička
chovávala
a už mně vo vojně
povídala.
Ešče sem nevyrost,
mám byt voják,
už na mě šikujou
bílý kabát.
Pěkný, bílý kabát
s vyložkama,
abych já nechodil
za kolkama.
A já jim uteču,
pudu přece,
že je má Nanynka
herký děvče.
Pudu a zaklepám
na vokýnko:
Vstaň a prď otevřít,
má Nanynko.
Já bych ti srodostí
otevřela,
dyby mě má hlava
nebolela.
Hlava tě nebolí,
jak se dělás;

ale že jiného
u sebe máš.
Nemám tu žádného,
sem tu sama-
jen tebe, Jeníčku,
pod okénama.-

E. Kuncová.

Neděle smrtná.

Za starších časů chodily
děti po vsi „smrtí." V ru-
kou měly lišta. Byly to
smrkové halouzky a na
nich byly navěšeny po-
zlacené obrázky a červené
fábory. Chodily k potoku,
a v něm vždycky utopily
smrt. Byl to slaměný dě-
šek, oviklutý ženskými šaty.
Když ji nesly smrt k vodě,
zpívaly točice lity: „Smrt
nesem ze vsi, nově léto do
vsi:" U potoka smrt od-
strojily a dešek hodily do
vody. Pak se vrátily do vsi
a chodily do domech ko-
ledou zpívajíce:

Smrtonoška, Velkonočko,
kdes tak dlouho byla?
U studánky u rubínky,

ruce jsem si myla,
zámečkem, zámečkem
jsem se zamykala.
lísteckem, lísteckem
jsem si odmykala.
Před dětmi někde zavřeli,
někde je vpustili, dali jim
po krajíčku, někde po krej-
ru, někde po jabíčku. Jabl-
ka bývají o smrtnou neděli i
na venkově vzácností. Nejra-
ději chodily do statků starších
kde dostávaly po jabíčku.
Uměly hezké staré písničky
kterým se naučily od babiček.
Jako na příklad:

Kořena, Kořena,
kam jsi klíče dala?
Děla jsem je děla
svatému Jiří
aby nám otevřel
do ráje dveří.
Děla jsem je děla
svatému Janu
aby nám otevřel
do nebe bránu.
Svatý Jiří vstává
zem odemykává
aby tráva rostla
kvítíčka zelená
růžička červená
fiala modrá.

Když přezpívaly byly podělení a pak šli zase dále.
Ještě se vždy za nimi dívali jak zpívají vesele:

Smrt plyne po vodě
nové léto k nám jede
s červenými vejci,
s žlutými mrkvemi.

Václav Šíma.

KVĚTNÁ NEDĚLE.

Květná nebo Květičná neděle den po sobotě před Velikonocemi a poslední neděle postní - jest památkou výjezdu Pana Ježíše do Jerusalema a nazvána dle květů jenž se světí v tento den vedle ratolestí palmových a nosí se kolem kostela v průvodu. U nás zastupují palmu ratolesti jívové, poněvadž prostý květ jejich se nemění po celý rok. Vedle nich poslouží též větvičky se střemcky, jasanu, břízy a kla-kače. V ten den čtou se první pašije; při mši mají věřící ratolestí v rukou na znamení, že Kristus zvítězil nad smrtí a peklem. Ratolestí těch užívá se též k rorličným zvyklům a pověrám, jež se řadí ke Květné neděli. Mláďata opatřují se ratolesti několik dní před slavností a kladou je na vlhká místa, aby se „kočičky" dříve rozvily. Jde-li někdo na „kočičky" v sobotu a slyší sovu houkati, bude prý míti štěstí na Květnou neděli. Na tento den nesou mladí i staří po

svazečku „kočiček" do chrámu Páně a dávají je posvětiti. Kostelník mívá velký svazek ratolestí, jednak pro protřebu kostelní, jednak proto, aby mohl rozdávati po mši po několika proutcích přátelům a známým. Na cestě z kostela šlehají hoši děvčata svěcenýma proutky, aby byla vždy čiperná. Děti šlehají se mezi sebou za tím účelem, aby nebyly po celý rok lenivy. Vrbový prut jest oznakem omlazené přírody; šleháním přináší se síla na člověka. Svěceným kočičkám přikládá lid velikou moc: Jsou dle víry lidové ochranným prostředkem. Hned v kostele jakmile byly „kočičky" posvěceny, polknou děti tři z nich, aby nedostaly zimnici. Dospělí pak přišedče domů, uloupnou pro každého z domácích tři „kočičky" věříce, že kdo je prozře nebude míti po celý rok bolesti v krku a žádný had ho neštípne. Dle jiné verse uchrání se bolesti hlavy kdo požil tři svěcené „kočičky". Svěcené kočičky chraní hospodařství před hromem a požárem, zahánějí bouři a přinášejí domácnosti Boží požehnání. Hospodář vrátiv se ze chrámu Páně donese svěcené kočičky na půdu a zastrčí proutky pod střechu nebo krov, aby neuhodil „boží posel" do stavení a nezapálil. Ve světnici

rastrčí hospodyně „kočičky" za obrazy obyčejně a věří, že ochraňuje dům před hromem a požárem vedle toho před velikou pokromou a neštěstím. Také se kropí střecha domovní svěcenou vodou a zbytek v láhvičce rastrčíme skočičkami za krov, aby v domě nehořelo. Místy dávají kočičky do stodoly za krov. Na Slovensku jest týž zvyk; věřili se, že kočičky, které se světí na květnou neděli zabraňují uderení blesku, drží-li se pod stropem v síni. Místy na Slovensku rastřou při bouřce okno bílým šátkem a vhodí do ohně tři bradlky svěcené na Květnou neděli a tím prý zaříkají bouřku. Když ovce se bouře spalují někde v Krkonoších „kočičky" na hromnični svíci, kterou pak některý z domácích ihned zhasí. Chárek jívový vystrčí se oknem, aby „boží posel" neuškodil příbytku. Ře slavíku i středověku se věřilo, že palmové ratolesti i větvičky, svěcené na Květnou neděli, chrání před kouzlem a pokromou. Tak soudili také Čechové, že svěcené ratolesti zahánějí ďábla, posvěcují místa, na kterých jsou a zapuzují těžké nemoci. Svěcené „kočičky" poskytují ochranu zvířatům domácím a chrání před kouzly a čarami.

Hospodyně donese svěcené kočičky do chléva a rastrčí je za trám, aby chránily tam dobytek od všelikých nemocí, kouzel a čarodějnic. Kropí-li se nemocné dobytče svěcenou vodou, ale ne holou rukou nýbrž svarečkem „kočiček" brzo se uzdraví. „Kočičky" chrání obilí před krupobitím i škodným hmyzem. Místy jde hospodář hned z kostela s posvěcenými „kočičkami" na pole a rastrká je do obilí, aby bylo chráněno před krupobitím do ~~z~~ lnu pak, aby ho nežrali mušky: jinde donesou „kočičky" na pole hned po obědě. Zastrčí-li se tři proutky jívové do obilí, bude prý chráněno před pohromou živelní. Také zvěř zejména rajčí, nebudou škoditi úrodě. Někde zastrkávají tři pruty vrbové do obilí, aby vyrostlo hodně vysoké. Jinde zastrčí do každého rohu na poli kříže s posvěcených proutků jívových, aby byla bujná úroda. Jak dříve řečeno, dají se místy posvětiti na Květnou neděli proutky klokočové, jimž se přičítá zvláštní moc. Takovým proutkem prý možno ustlouci Vodníka. Zuřící člověk sesláblne hned, udeří-li ho někdo svěceným proutkem klokočovým. Když se ještě společně pásávalo, šlehal pasák dobytek při prvním vyhánění prutem klokočovým, aby se dobře dařil a přinášel užitek.

Na květnou neděli udělal hospodář ze
svěcených proutků klokočových tři křížky
a zastrčí je do obilí, aby odvrátily živ-
elní pokromu a při tom se modlí:
" Bůh Otec, Syn a Duch svatý,
" pořehnej mé pole osaty."
Svěcený klokoček dávan do dveří u chléva
večer na Filipa a Jakuba, aby čarodej-
nice neškodily dobytku. Dá-li se
někdo na Květnou neděli pověsiti prou-
tek jívový, svinutý v kolečko a neb
v podobě křížku a chodil je do studně
dověděl prý se co ho v budoucnosti o-
čekává. Mladí lidé spatřili tvář
toho, kdo jim byl souzen. Dívky
kážejí kolečka ze svěcených proutků
do studánek, aby se dozvěděly budou-
cího osudu: Li kolečko se potopí ta
prý brzy zemře: Li kolečko plyne po
vodě, ta bude dlouho a šťastně živa.
Jinde donesou do sklepa svěcený
proutek, aby se jim nedržela ve
sklepě havěť a jiný hmyz. Na
květnou neděli prohledal hospodář
holubník a přinesl právě to holoubě,
které se vylíhlo. Tím potírá všem
domácím obličej za tím účelem, aby
byli tak jako holubi čistí a sliční.
Na květnou neděli mají býti k obědu
" nůdle", aby hodně nesly slepice.
" Na květnou neděli má míti kaž-
něco nového na sobě, aby kvetl
celý rok. Kdo prý jde ve starém
šatě do kostela tomu prý se be-
ráneh velikonoční vyměje. Každý
[illegible]

nedali se mu moli do šatů. Kdo se v ten den v kostele zbožně modlí nad ním prý andělé zpívají.
Je-li na Květnou neděli hezky, bude prý veselý rok. Jinde říkají: Je-li na Květnou neděli jasno podaří se v tom roce žito. Prší-li v ten den, přijde nepohodlný čas na květ obilní a ovocné stromoví. Je-li nečas na Květnou neděli, věř, že to není dobré znamení. Staří říkávali: „Na Květnou neděli vlaštovky přilétají a zase na den svatého Kříže letí prýč.

A. Kuklová.

Zelený čtvrtek.

Po neděli květné brzo ozvou se klepačky a řehtačky. Děti a hoši těšívají se hlavně na zelený čtvrtek, že po gloria budou po vsi chodit řehtačkami a klepačkami. Seřadí se u kostela a jdou po vsi a klepají. Lidé vybíhají z domů a dívají se na děti jak vesele klepají a při tom křičí. Málo kdo se modlí jen tu a tam stará babička sepíná ruce a modlí se. Na zelený čtvrtek bývá k obědu „sladká kaše," slazená medem nebo syrobem.

Říkává se, že na zelený čtvrtek dobře je síti hrách, není červivý.

A. Jirásková.

Velký pátek.

Na velký pátek není prý dobře hýbat zemí. Proto konají se jen práce domácí. Do pole se nejde. Štědrý den a velký pátek — den narození a smrti Kristovy jsou

takořka středy všech pověr našeho lidu. Na štědrý den hledí se pouze více jen nahlédnout v budoucnost, pověry jsou jakoi veselejšího rázu; pověry velkého pátku jsou spíše pochmurné.

Na velký pátek čarodějnice nejvíce čarují. Na velký pátek lze mnohých nemocí zbaviti se.

Hned jak člověk vstává, má vstoupiti nohou na kosíř, jedovatina mu neškodí. Jiní dělají totéž aby nedělaly se jim odrážoniny.

Na velký pátek vstává se velmi záhy. Ještě před východem slunce vychází celá rodina na sad. Tam klekají všichni. Modlí se třikrát otčenáš a zdrávas, pokaždé přidá se ještě:

Sluníčko z hory jde—
Pán Ježíš přetěžký kříž nese:
kdo na mé rány vzpomíná
ten zimnici a žloutenici nemívá.

Jihovisté věří, že mytím před východem slunce zbaví se pih; jiní zas hledí se mytím chrániti před chrásty. Kdo chrásty má, zbaví se jich, vykoupe-li se na velký pátek v řece. Ostatně, mytí na velký pátek osvědčuje se proti všem nemocem, nutno však při tom klečeti na zelenem drnu obličejem hledě k východu.

Kdo pomaže si nohy medem, toho neštípe had. Dívčice mívají pravidlem zdraví až dost, ony spíše přejí se líbiti se všem hochům; proto myjí se na velký pátek aby byly pěkně bílé.

Kurník a holubník již den před velkým pátkem řádně vyčistí se. Na velký pátek vykuřují se „desaterem." Z takového kurníku žádné kuře nezaběhne, z holubníku holub neuletí a když se holub z něho prodá vrátí se zpět.

Sotva to odbyto, nutno zamésti sednici; smetí sebere se, ne však holou rukou, a zanesou i skoštětem na rozcestí. Tím zbaví se stavení blech. Kdo zdvihne koště, vezme si i blechy. Stínek hledí se zbaviti mnozí mytím spodní části těla. Také zažehnávají blechy a podobné hosty nemilé tím že rozhazují sníh po sednici, po posteli a vůbec tam, kde cizopásníci bytují.

Másnice vyplaká se pokud možno sněhovou vodou. Máslo z takové masnice nezavání.

Někde dávají na velký pátek kohoutovi česnek od štědrého večera uschovaný, aby byl kohout bujný

Na lukách mlatí se cepy krtiny, aby krti neryli.

Dům před zloději hledí mnozí ochrániti tím, že majíce v rukách silný řetěz oběhnou třikrát stavení.

Před čarodějnicemi zvláště o velkém pátku je třeba míti se na pozoru. Mnohá hospodyně neprodala by na velký pátek mléka ani za živý svět. Čarodějnice na velký pátek lezou obráceně na kříž. Drnem na velký pátek urýpnutým možno poznati posledního dubna čarodějnice. Lidé vypravují: Čarodějnice seděla o velkém pátku na božích moučkách a volala:

Z každýho domu na lžičku!

Šel kolem kterýsi muž a ptal se jí, „čeho chce na lžičku." Jdi domů, řekla mu čarodějka, „a řekni ženě, aby vrtěla, že má chuť na podmáslí." Muž uposlechl. Ale smetana do máselnice nalitá; změnila se v kamení.

Při čtení pašijí otvírají se poklady. Na velký pátek postí se lid velmi přísně. Ráno nesnídá se, v poledne jí se jen polévka.

Emil Mágr.

Bílá sobota.

Na bílou sobotu vypravuje se lid ráno do kostela, aby při- tomen byl „pálení Jidáše." Charky z hranic bývají se domů a dávají se za zakve, by chránily před ohněm. Charků těch užívá lid také v lékařství. Nemocní bývají jimi podkuřováni.

Když zvoní se v kostele při „Gloria," myjí se všechni, kteří zůstali doma studenou vodou by na nich nic se nevyráželo. Také běhají k potoku není stromy, aby rostly hojně ovoce. Je-li zahrada velká nutno ovšem popálit si, aby stačil čas na zatřesení všemi stromy.

Na večer staví se vzkříšení. Ovšem jen tam, kde je kostel. Lidé z celé kolatury účastní se průvodu. Okna jsou svíčkami, mimo to bývají ještě ozdobena obrázky, kříži a jiné předměty náboženskými.

Podě na bílou sobotu v kostele říká lid „Jidášová." Do jidášové vody dávají se charky z hranice a ton se kropí před Filipem a Jakubem žita, aby ochráněna byla před kroupami.

Františka Rybáčková.

Boží Hod

VELIKONOČNÍ .....

Na boží hod vypravují se staří i mladí do kostela. Všecko jde v nejlepších šatech. I ta stará babička z pastoušky vyjme z truhly pečlivě opatrovaný „hodobožovej" šátek. Stalo se na našich vesničích zvykem, že na boží hod devče musí být „celé nové". Raděj by mnohá panenka naše do kostela nešla, než by šla v šatech, které již měla na sobě.

Při mši světí se pokrmy. Cestou z kostela chvátá se. Zvláště devčata běží kalupem, aby prý chodila ~~brzy~~ z trávy. Po obědě který je ovšem také „hodobožový," rozdává hospodyně pomlázku, červená vajec. Odpoledne nosí lidé na pole svěcené košíčky. Běží se s nimi rychle. Kdo s nimi je na poli nejdřív, bude mět žito nejdříve zralé.

M. Šilerová.

Pomlázka.

V pondělí velikonoční chodí se pomlázkou. Na pomlázku těší se nejenom drobotina, ale i ta mládež větší, dospělejší.

Malí chodí s pomlázkou po domech. Dostávají barvená vejce a jiné dárky. Děti zpívají:

Hody, hody do provody,

dejte červený vejce.
Dyž nedáte červený,
dejte aspoň bílý,
šak vám slepička snese
za kamny v koutku
na vrbovým proutku - jiný.
Proutek se ohýbá,
slepička kokrhá,
dejte jí píti,
ona vám snese,
za den tři vejce.
Už sme smrtku zanesly
noveleto přinesly.
Noveleto, noveleto,
kdes tak dlouho bylo?
U studánky, u hlubánky
nohy, ruce mylo.
Čím si si je utíralo?
Zelenejma věnci,
žlutejma mazanci.
Fiala, růže
kvésti nemůže,
až ji milej pámbu
z nebe pomůže.
A ty svatá Markyto,
dej nám pozor na žito,
a na všecko vobilí,
co nám pámbu nadělí.
Petr jede z Říma,
veze láhev vína,
abychom se napili.
Svatej Jiří jede k nám,
po věnečku veze nám, nám, nám,

těm pařínskejm panuám
Milý děti, blaze nám,
biskup jede proti nám
s červenejma vejci,
žlutejma mazanci.
Jakej je to mazanec,
bez koření, bez vajec
Pán mebe mouku
v bílým klobouku;
paní mele krupici
v chocholatej čepici,
co umele, to prodá,
o ukradne, to schová.

A vy paní hospodyně,
dejte nám dvě vejce,
pro našeho strejce!
Nemáte-li červený,
dejte nám jen bílý,
slepička vám snese
na votavě jiný.
Slepička se popelí,
vajíčko se kutálí.
Skoč, panenko do vody,
natrhej tam jahody!
Proč já bych tam skákala?
svou sukýnku máchala?
Kde bych si ji usušila?
Na vrbovým proutku
u babičky v koutku.
Proútek se votočí
korbel piva natočí.
Pijte, paní, pijte,

jen se neopijte!
Paní se nám vopila,
do tance nám nechtěla.

Jedna se nám vopila,
utekla nám do města,
rozdávala ptáčkům
po poli sedláčkům.

Pravil jsem, že pomlázka je milou malím i velkým dětem. Jeť pomlázka svátkem milenců. Děvčky nemalou starost mívají, aby se jim vejce vydařila, aby měla pěknou barvu. Vejce barví se červeno barvou kupovanou, na zeleno barví se zeleným žítkem, obkládají slupkami cibulovými a p. Někdy také se vejce rejsují. Rýsují se na nich srdce, kříže stromečky a j. Psává se též jméno nebo aspoň začáteční písmena jmen milenců. Děvče dává pomlázku milenci v bílém šátečku pěkně vyšívaném. Někdy ještě přidá košili, mazanec plný hrozinek a p. Hoch povinen milence pomlázku o pouti vynahradit.

Hoši pletou si „pomlázky" vrbové. Těmi šlehají známé své na potkání, těmi také dospělejší mládenci vynucují na děvčatech pomlázku. Odpoledne hrají chlapci o vejce

Tuká se vejcem o vejce. Čí vejce dříve praskne ten prohrál. Také trefují se do vejce grejcarem. Vede-li krejcar do vejce majetník krejcaru prohrál. Jisto svšem, že při hře té používá se zvláštních praktik a že majetníci vajec hledí různými způsobi před možnou ztrátou chránit.

M. Zajíčková.

Sv. Jiří.-

Všeobecně věří se, že had a vůbec všecky „jedovatiny" nemají do sv. Jiří jedu. Do sv. Jiří možno tudíž beze strachu bráti všecky plazy i „štíry" do ruky. Had do sv. Jiří chycený důležit je v domácím lékařství. Koho bolí zuby, podkuřuje je sušeným masem tohoto hada. Nejvíce však podkuřují masem hadím dobytek, zvláště koně.
Masa hadího (z hada do sv. Jiří chyceného) na prášek utlučeného užívá se proti zimnici. „Žihadlo"

hada do sv. Jiří chyceného
zavrtávají čeledíni do bičišť,
aby měli čerstvé koně.
Prší-li na sv. Jiří, bude žíznivý
rok.

K. Petrlíková.

Několik Pověr.

Kdo má svěcené kočičky,
tak má nejdříve tři snísti.
Na veliký pátek koulejí si
lidé vajíčka po obličeji, aby
je mouchy v létě nepoštípali.
Když rolník přijde na pole,
má udělati kříž, aby se mu
podařila práce. Když děvčata
hrajou si na honěnou, tak
bude nejdéle živa ta, která
nejdéle honí. Když jde někdo
do lesa na jahody, tak má
položiti na pařez tři jahody,
aby ho had neuřknul. Je-li
na jaře hodně červených motýlů,
bude hodně svadeb neb ohňů.
Je-li hodně motýlů bílých,
budou hodně mříti lidé.

„Aprilem"

posílají se malí i velcí prv-
ního a posledního dubna.

B. Mikeš.

MÁJ.

Již dlouho před koncem dubna shánějí hoši koštata a pečlivě je schovávají. Když posledního dubna se schyluje k večeru, schází se mládež s nasmolenými koštaty na předem již určená místa. Jakmile se setmí, zahoří na všech stranách ohně, a hoši vyhazují zapálená, prskající koštata do výše. Všichni ale se střeží na některou tu „čarodějnici" prstem ukázati, protože prý by mu pustila do něho střelu. Pomalu utichá šum a shon kolem dohořívajících hranic a o půl noci není již ani vidu po bujném veselí, které tu ještě před několika hodinami panovalo. Tak končí noc filipojakubská.

Prvního máje časně ráno chodívají mládenci pro „máje." Nejlepší máji - t. j. břízku nebo jedličku až pro korunu hladce okleštěnou zarazí doprostřed návsi. Máje stavějí se také před chlévy, aby v nich čarodějnice neškodily. Proto také hospodář dělá ze svěcených hočiček křížky a zastrkuje

je nade dveře u chlíva a do polí. Kdo jde časně ráno na cizí pole a setře rosu bílým šátkem na své, tomu prý se dobře urodí.

V máji začínají již bouře. Kdo slyší poprvé hřímat, má zdvihati těžké břímě, aby byl celý rok silný.

F. Jarošová.

Májový dešť vítají děti způsobem tím, že vezmou se za ruce a točíce se, zpívají:

Májový deštíček,
dej nám ho Panbíček,
aby se vydařil
na poli chlebíček.

Husačky ženouce husy na pastvu neb z pastvy, říkají:

Husy, husy, hezky řadou
ať vás židi nepokradou.

Na vrány volají děti:

Vrána letí,
nemá děti;
my je máme,
neprodáme.

Majka dává se na ránu nebo bolavý úd a říká se:

Majko, majko,
dej mi masti,
nedáš li masti
vhodím tě do kolomasti.

R. Davidková.

Červen.

V noci před sv. Janem Křtitelem
trhají dívky listy z jarního
žita, po paměti sva-
zují je v klíně a říkají:

Velký Bože svatý Jane,
prosím tebe ponížně,
oznam ty mi sám,
za koho se vdám.

(Anebo:)

Tráva, tráva zelená
po paměti pletená,
pověz ty mně pouhou pravdu,
za koho se vdávati budu.

Němu podobá u pletení, ta-
kového osudu se dohadu-
jí.
Matka, jíž zemřela dítka,
nemá před sv. Janem
Křtitelem pojísti ani tře-
ní ani jahod, neboť toho
rozdává Panna Maria

v nebi dítkám po jahodové a třešňové hyličce.
a kdyby přišla k dítěti,
jehož matka ovoce to již
jedna, řekla by:
Tvoje matka mlsná byla,
tvou hyličku době snědla-
nemám ti co dát!...
a dítě by pak plakalo.

Jahodnice říkají při vstupu do lesa třikrát:
Hadi, štíři, ještěři z lesa
panenka Maria s pánem
Ježíšem do lesa.
(po třetí dodají:)
a my s ninna
jdou-li z lesa, vyvolávají na pokraji:
Zavírám, zavírám les,
aby sem nikdo nevlez,
ani kočka, ani pes:
vleze-li sem bába,
ať z ní bude žába;
vleze-li sem dědek,
ať je z něho dudek;
vleze-li sem panna,
ať z ní bude srna;
vleze-li sem mládenec,
ať je z něho brabenec.

K. Davídek

Pouť Sv. Prokopa

Dne 4 července slavíme zde pouť sv Prokopa. V ten den slouží kněz mši sv. v menším kostelíku, který onomu světci je zasvěcen. Do kostela jde v ten den, kdo jen trochu může; mnohá stavení jsou jako po vymření.
Trochu dále od kostelíka rozbije svůj stánek cukrář, kramář a také nebab se zde usadilo. Hejno dětí přechází od jednoho krámu ku druhému, obdivuje krám hračkářský v němž je vše prestře a vábně vyloženo a mlsně pohlíží na krám cukrářův. K poledni děti pomalu se trousí domů. Odpoledne seberou báby nůše, cukrář složí krám a jdou do hostince, kdež se po požehnání odbývá tanešní zábava. K večeru končí a večer opět je znova. Tím končí pouť svatoprokopská.

B. Kukla.

Den sv. Prokopa považován za nešťastný:
Svatého Prokopa den
nešťastný den!

Devět se jich utopí,
devět oběsí,
devět zabije.

* * *

Hlásání žnečk při žetí
obilí na Prachensku a
Budějovicku děje se, přicházelí
někdo k nim; dvě žnečky
vstanou, zakryjí si obličey
hostí obilí a zpívají, na př.
hospodáři:

Zapoukej, větříčku, z Dunaje
z Dunaje,
mám jablíčko nebo dvě;
ať jsou pěkny červeny,
červeny,
k našemu pánovi podobny.

M. Drekslerová.

CHMELE

Nejradostnější ba i nejveselejší doba našich prázdnin jsou chmele. V tento čas přichází sem mnoho obyvatelstva z chudších krajů, aby si vydělali něco peněz, neboť v jejich chudých vesničkách

Partie chmel. dráteníčka „u chlostima".

jest jen málo výdělku.
Již začátkem srpna počínaly naše vesnice být hlučnějšími a veselejšími.

Lidu více a více přibývalo a než česání chmele se započalo hemžili se naší vesnicí davy cizího lidu. Největší ruch byl večer, když vraceli se česáči s pole domů. Celé zástupy valily se jich do toho neb onoho statku kde měli svá bydliště a kde byli zaměstnáni. Na dvoře, v kulnách nebo v komorách bylo plno práce. Česáči připravovali si večeři a hned také snídani, aby mohli ráno brzy jíti na chmelnice. To bylo ruchu jedni běželi ke kupci, druzí zase od kupce, jedni loupali brambory, jiní zase vařili a tak se na na dvoře i na návsi lidé hemžili. Po večeři česáči seděli na dvoře neb na návsi a zpívali dlouho do noci. Ale ráno, sotva sluníčko vyšlo již opět spěchali na pole. Jakmi le odešli nastalo ve vesnici ticho. Bylo tu jako po vyhořením. Přes celý den skoro nikdo nevyšel na náves, jen těžké vozy kolébaly se s naplněnými chmelovými žoky domů. Od domu k domu bloudil jakýs otrhánek hledaje si ještě česání. Bylo smutno ve dne v naší vesnici. Za to však na chmelnicích jest živo. Od rána do večera ozývá se tu křik a zpěv. Hlasy dívek mísí se v radostný zpěv pláčků, kteří jen celý den prozpěvují.

Též často hádka mezi česáči, protože všichni vybírají si řady tyčí bohatě

obrostlých chmelem. Je podívaná jak ruce kmitají se jím nad hlavičkami chmelovými a jak s radostí pospíchají s naplněnými nádobami do besídky která je zrobena z tyčí a pokryta očesanými úponkami v níž ukrývají se před sálavými paprsky slunečními, měřiči. Celý den pracují jako o závod a večer když sluníčko za hory se sklání, spěchají také domů, aby se opět připravili na zítřejší den.

Františka Pavlovská.

Dočesná.

Těšila jsem se na dočesnou velice. Několik dní před dočesnou česáči těšili se domů. Poslední den byli veselí a brali si mnoho řadů najednou. Když se dočesalo běhali jeden za druhým k míře. Poslední když šel od míry, tak jsem chmel okolo sebrala. Pak jsme naložili na vůz žoky naplněné chmelem, míru a česáči tam dali stoličky. Pak přinesli prapor s kyticí chmele a šli za práporem. Jeden nesl prápor a za práporem. Jeden nesl prápor a za práporem šel česáč s harmonikou a za ním šli jiní česáči. Když přišli domů postastavili prápor do prostřed dvora. Navečeřeli se a tancovali. Tancovali asi do desíti hodin potom šli spat. Ráno si docházeli pro peníze a prádlo ukládali do beden. Když měli

všecko připraveno oráč je odvezl na nádraží. Pak po nám po odchodu několikrát psali. Několik dní se nám po nich stýskalo. Ale zase jsme na ně zapoměli.

M. Vernerová.

Obžínky.

Když poslední snopy na poli svázány
ověnčí chasa kosy, srpy a roubíky
kvítím a klasy, a za vyhodu a zpěvu
táhne s posledním vozem na hospodářův
dvůr, kde podá nejhezčí žněčna hospodáři
věnec z klasů a přeje mu zdraví a štěstí. —
Lepší časy jsou však v neděli, když
slaví se „obžínky." Odpoledne mládenci
i panny odebčou se do hostela na
požehnání, kdež posvěcen jest věnec i kytice.
Potom ubírá se průvod s muzikou po-
celé vsi zase do hostince, kde slaví se
hlučně a vesele dokončené žně.

E. Černá.

Pouť sv. Václava.

U nás slavíme dvě pouti. Druhá pouť je o svátek sv. Václava jemuž je zasvěcen hlavní chrám (28. září). V kostele je všecko krásně vyzdobeno. Kněz v ten den slouží slavnou mši svatou. O pouť je ve vsi živo. Báby sedí u kostela a vykládají své ovoce a cukrovinky. Kramaři stavějí své stany v kterých prodávají hračky a křičí jeden přes druhého. O pouť kupují hoši děvčátkům marcipanová srdce a cukroví na pomlázku. O pouť jde každý do kostela kdo může. V ten den sjíždí se hosté a domácí je hostí. Když je po obědě, povídají si o hospodářství. Mladí jdou odpoledne do hostince, kde tancují. Na večer odjíždí hosté domů. Večer je již ve vsi tichо, jen v hostinci se ještě tancuje a dokončuje se pouť.

E. Majgo.